

CIV-CARE-P001

Positionpaper

Uitsluiting van het sociaal netwerk als systeeminterventie.

Datum: 17 januari 2026

Versie: v1.00

Reeks: CIV-CARE P001 – Normatieve Position Papers

Status: Officieel kaderdocument

Voorwoord (uniform CIV-CARE)

Deze position paper maakt deel uit van de **CIV-CARE P001-reeks**: een samenhangend geheel van normatieve en juridisch-duidende documenten die structurele mechanismen binnen het sociaal domein analyseren en begrenzen.

De CIV-CARE P001-position papers:

- zijn **thema- en mechanismegericht**, niet casusgericht;
- dienen als **toetsingskader** voor individuele dossiers;
- zijn bedoeld voor gebruik door rechtbanken, toezichthouders, klachtencommissies en bestuursorganen;
- beogen herstel van rechtsstatelijke proportionaliteit, participatie en menselijke maat.

Deze documenten zijn complementair aan wet- en regelgeving en vervangen geen wettelijke toetsing, maar **verhelderen structurele risico's** die in individuele procedures zichtbaar worden.

1. Doel en positionering

Deze position paper beschrijft **de uitsluiting van het sociaal netwerk als systeeminterventie** binnen zorg-, jeugdbeschermings- en beschermingsketens.

Het document is ondergeschikt aan en aanvullend op de overkoepelende position paper *Structurele zorgafhankelijkheid, ketendynamiek en uitsluiting van het sociaal netwerk*.

Doel van deze paper is:

1. het juridisch en normatief duiden van netwerkbeperving als structureel mechanisme;
2. het onderscheiden van legitieme beschermingsmaatregelen en onrechtmatige uitsluiting;
3. het formuleren van toetsingscriteria voor proportionaliteit, subsidiariteit en participatie.

2. Kernbegrippen

2.1 Sociaal netwerk

Onder **sociaal netwerk** wordt verstaan:

personen uit de directe of verbrede leefomgeving van betrokkene die een rol (kunnen) spelen in ondersteuning, nabijheid, tegenspraak of herstel van autonomie.

Dit omvat onder meer:

- familieleden;
- verwanten en naasten;
- vertrouwenspersonen;
- sociaal-maatschappelijke steunfiguren.

2.2 Netwerkuitsluiting

Van **netwerkuitsluiting** is sprake wanneer:

betrokkenen uit het sociaal netwerk structureel worden geweerd, gemarginaliseerd of gediskwalificeerd zonder aantoonbare, concrete en toetsbare contra-indicaties.

3. Juridische en normatieve uitgangspunten

Uitsluiting van het sociaal netwerk raakt direct aan kernverplichtingen binnen het sociaal domein:

1. Participatie- en netwerkplicht

- Jeugdwet art. 4.1.1 en 4.1.2
- Wmo 2015 art. 2.1.3

2. Subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel

Ingrijpende interventies vereisen dat minder ingrijpende alternatieven aantoonbaar zijn onderzocht.

3. Zorgvuldigheidsbeginsel (Awb art. 3:2)

Besluiten tot netwerkbeperving vereisen concrete, actuele en verifieerbare onderbouwing.

4. Motiveringsplicht (Awb art. 3:46)

Uitsluiting moet specifiek, individueel en inzichtelijk worden gemotiveerd.

5. Eerbiediging van privé- en gezinsleven (art. 8 EVRM)

Netwerkuitsluiting vormt een directe inbreuk op gezins- en familierelaties.

4. Netwerkuitsluiting als structureel mechanisme

4.1 Kenmerkende patronen

In de praktijk manifesteert netwerkuitsluiting zich onder meer door:

- framing van netwerkkleden als "onrustbronnen" of "belemmerend";
- voorwaardelijke zorg (zorg alleen zonder netwerk);
- ontmoediging of verbod van contact;
- structurele afwezigheid van netwerk in overlegstructuren.

4.2 Functionele werking

Netwerkuitsluiting:

- vergroot institutionele afhankelijkheid;
- elimineert corrigerende perspectieven;
- versterkt ketendynamiek en triangulatie.

5. Relatie tot triangulatie, narratiefvorming en schijnmandaat

Uitsluiting van het sociaal netwerk is een **sleutelmechanisme** binnen bredere ketenprocessen:

- **Triangulatie** vereist de afwezigheid van directe netwerkrelaties;
- **Narratiefvorming** wordt niet gecorrigeerd door alternatieve perspectieven;
- **Schijnmandaat** krijgt ruimte door gebrek aan externe tegenmacht.

6. Gevolgen

6.1 Voor betrokkenen

- Verlies van nabijheid en steun;
- Verzwakking van eigen regie;
- Toename van afhankelijkheid en machteloosheid.

6.2 Voor het systeem

- Zelfbevestigende besluitvorming;
- Verminderde kwaliteit van zorg;
- Afname van rechtsstatelijke controle.

7. Toetsingscriteria (volledig, juridisch aangescherpt)

Van **juridisch problematische netwerkuitsluiting** is sprake indien één of meer van de volgende **objectief vaststelbare omstandigheden** zich voordoen:

1. **Ontbreken van concrete contra-indicaties**
Netwerkliden worden uitgesloten zonder individuele, actuele en toetsbare risicoanalyse.
2. **Algemene of stigmatiserende kwalificaties**
Uitsluiting wordt gebaseerd op abstracte termen zonder feitelijke onderbouwing.
3. **Geen subsidiariteitstoets**
Minder ingrijpende alternatieven (begeleide betrokkenheid, voorwaarden) zijn niet aantoonbaar onderzocht.
4. **Structurele uitsluiting zonder herbeoordeling**
Netwerkbepanking wordt voortgezet zonder periodieke en gemotiveerde evaluatie.
5. **Ontbreken van hoor en wederhoor**
Netwerkliden zijn niet aantoonbaar gehoord over de hen toegeschreven risico's.
6. **Conditionering van zorg**
Toegang tot zorg of wonen is afhankelijk gesteld van afwezigheid van netwerk.

Het ontbreken van deze waarborgen vormt een **zwaarwegende indicatie van strijd met Jeugdwet, Wmo 2015, Awb art. 3:2 en 3:46 en art. 8 EVRM**.

8. Gebruik binnen CIV-CARE dossiers

Deze position paper geldt als **normatief sub-kader** en wordt:

- ingezet bij signalen van structurele netwerkuitsluiting;
- gebruikt in samenhang met andere P001-sub-papers;
- aangehaald als toetsingsgrondslag in klachten, bezwaar en beroep.

Voorbeeldformulering:

“Zoals uiteengezet in de CIV-CARE Position Paper inzake uitsluiting van het sociaal netwerk als systeeminterventie, welke hier als normatief referentiekader geldt.”

9. Juridische kwalificatie en slotbeschouwing (uniform CIV-CARE)

Uitsluiting van het sociaal netwerk als systeeminterventie vormt **geen neutrale beschermingsmaatregel**, maar een ingrijpende beperking van fundamentele rechten.

Juridisch kwalificeert dit patroon als:

- **geen strafrechtelijke beschuldiging**;
- een vorm van **bestuursrechtelijk onzorgvuldig handelen**, bij ontbreken van proportionaliteit en subsidiariteit;
- potentieel **civielrechtelijk relevant**, indien structurele uitsluiting leidt tot schade of onrechtmatige inmenging;
- en **mensenrechtelijk relevant**, waar gezinsleven en sociale relaties structureel worden beperkt (art. 8 EVRM).

Waar het sociaal netwerk structureel wordt uitgesloten, wordt zorg een gesloten systeem en verdwijnt effectieve tegenspraak.

Deze position paper markeert de grens waar bescherming overgaat in institutionele isolatie en waar **rechtsstatelijke correctie noodzakelijk is**.

CIV-CARE P001 – Position Paper

opgesteld door:

Alexander Groenheide

Voorzitter | Stichting De kamer van Sociale Waarden

Menselijke waardigheid als fundament.

info@dekvsw.nl | www.dekvsw.nl

 06 53 44 50 54

 Laurastraat 87, 6471 JJ Eygelshoven

 KVK: 97098817 | RSIN: 867909274

W: DeKvSW.nl

CIV initiatieven:

CIV-CARE.nl | CIV-RAMP.nl | CIV-CAMP.nl | CIV-CALL.com

Burgerschapseducatie/ theater en filmeducatie: Ubuntukids.nl